

Vol 4 Issue 9 March 2015

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary
Research Journal

Golden Research
Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2231-5063

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board. Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho Federal University of Rondonia, Brazil	Mohammad Hailat Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken	Hasan Baktir English Language and Literature Department, Kayseri
Kamani Perera Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka	Abdullah Sabbagh Engineering Studies, Sydney	Ghayoor Abbas Chotana Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]
Janaki Sinnasamy Librarian, University of Malaya	Ecaterina Patrascu Spiru Haret University, Bucharest	Anna Maria Constantinovici AL. I. Cuza University, Romania
Romona Mihaila Spiru Haret University, Romania	Loredana Bosca Spiru Haret University, Romania	Ilie Pinteau, Spiru Haret University, Romania
Delia Serbescu Spiru Haret University, Bucharest, Romania	Fabricio Moraes de Almeida Federal University of Rondonia, Brazil	Xiaohua Yang PhD, USA
Anurag Misra DBS College, Kanpur	George - Calin SERITAN Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences AL. I. Cuza University, IasiMore
Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania		

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India	Iresh Swami Ex - VC. Solapur University, Solapur	Rajendra Shendge Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur
R. R. Patil Head Geology Department Solapur University,Solapur	N.S. Dhaygude Ex. Prin. Dayanand College, Solapur	R. R. Yaliker Director Managment Institute, Solapur
Rama Bhosale Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel	Narendra Kadu Jt. Director Higher Education, Pune	Umesh Rajderkar Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik
Salve R. N. Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur	K. M. Bhandarkar Praful Patel College of Education, Gondia	S. R. Pandya Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai
Govind P. Shinde Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai	Sonal Singh Vikram University, Ujjain	Alka Darshan Shrivastava Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar
Chakane Sanjay Dnyaneshwar Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune	G. P. Patankar S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka	Rahul Shriram Sudke Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore
Awadhesh Kumar Shirotriya Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)	Maj. S. Bakhtiar Choudhary Director,Hyderabad AP India.	S.KANNAN Annamalai University,TN
	S.Parvathi Devi Ph.D.-University of Allahabad	Satish Kumar Kalhotra Maulana Azad National Urdu University
	Sonal Singh, Vikram University, Ujjain	

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

GRT

एकविसाव्या शतकात राष्ट्रसंताच्या विचारांची आवश्यकता

रवींद्र देविदासराव डाखोरे

मराठी विभाग प्रमुख गो. सी. टोम्पे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
चांदूरबाजार जि. अमरावती

सारांश :- महाराष्ट्र ही विरांची भूमी आहे. तशीच ती थोर संतांचीही आहे. संत ज्ञानेश्वर, संत एकनाथ, संत नामदेव, संत तुकाराम, संत रामदास यासारखे थोर पुरुष या भूमीत होऊन गेले. आपल्या वाणीने, लेखणीने व कार्याने या संतानी समाजात जागृती केली. त्याला असत्यातून सत्याकडे अज्ञानातून ज्ञानाकडे अंधःकारातून प्रकाशाकडे अंधश्रद्धेतून वास्तविकतेकडे नेण्याचे महान कार्य या संतानी केले.

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज हे स्वतंत्र बाण्याचे समाजसुधारक व समाजचिंतक होते. भारतीय समाजाच्या उत्कर्षाची त्यांना तळमळ होती. धर्म, पंथ जाती यांच्यातील भेदमूलक भिंती ढासळून जाव्यात अनिष्ट रूढी, परंपरा उच्छेद करून समाजजीवन उन्नत व्हावे यासाठी ते आयुष्यभर झटले.

सर्व प्राणीमात्र ही एकाच ईश्वराची लेकरे असून त्यांनी गुण्यागोविंदाने नादांवे समाज जीवनात परस्पर प्रेमाचे, सहानुभूतीचे व सहकार्याचे वातावरण निर्माण व्हावे प्रत्येक व्यक्ती व गाव स्वावलंबी व्हावे असे त्यांचे स्वप्न होते. एकविसाव्या शतकात जागतिकीकरण, खाजगीकरण, उदात्तीकरण यांनी सर्व जगाला व्यापून टाकले आहे. या सर्वांमुळे ग्रामीण भागातील वातावरण मोठे भयावह बनले आहे. ग्रामीण माणसाचे जगणे अवघड झाले आहे. अशा जगणे नकोसे झालेल्या माणसाला भयभीत झालेल्या माणसाला एकंदरीत सर्व भारतीय जनतेला सुख समृद्धी पाहिजे असेल तर एकविसाव्या शतकात राष्ट्रसंतांच्या विचारांची अत्यंत गरज आहे.

प्रस्तावना

वर्तमान काळातील सामाजिक जीवनात परस्परांचे सुदृढ असे संबंध नसल्याचे दिसते. जो तो आपआपल्या व्यक्तिगत विचारात गुंतलेला आहे. त्यामुळे सामाजिक भावना लुप्त होत आहे. अशा समाज माणसास योग्य मार्गदर्शन करण्याचे सामर्थ्य राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांच्या विचारात आहे.

राष्ट्रसंतानी कुटुंब, ग्राम, समाज, धर्म, देश अशा विविध विषयावर विचार मांडले आणि अशा सर्व घटकांना एकत्र आणून समर्थ भारताचे स्वप्न लोकांपुढे मांडले. आज विकसित भारताच्या दिशेने आपली वाटचाल सुरू आहे. विकसनशील अवस्थेकडून विकसित अवस्थेकडे जाणारी आपली अर्थव्यवस्था ही तशी शहरापुरती मर्यादीत दिसते. पण खरा भारत गावात वसतो. त्यातील प्रश्न त्यावरील उपाय आणि त्यातून समर्थ भारताची उभारणी ही दृष्टी राष्ट्रसंतानी दिली. राष्ट्रसंतांचा वैज्ञानिक दृष्टीकोन त्यांच्या विचारातून स्पष्टपणे दिसतो. सामान्य जनांना विज्ञान तांत्रिक भाषेत समजावून सांगितले तर लक्षात येत नाही किंवा ते आत्मसात करणे कठिण असते म्हणून त्यांनी मानवी श्रद्धा आणि विज्ञान यांचा संबंध जोडला. गोवंशा बाबत त्यांचे विचार हे शुध्द वस्तुनिष्ठ आहे. ग्राम माणसात गाई विषयी असलेली श्रद्धा आणि मानवी जीवनास उपयुक्त असलेले दुग्धजन्य पदार्थ व त्याचा उपयोग यांचा संबंध जोडून गोवंशा बाबत विचार मांडले. त्यासोबतच खत कसे तयार करावे त्याचा कसा वापर करावा याबाबत त्यांनी केलेले विवेचन वस्तुनिष्ठ आहे. त्यांचे विचार लोकांनी आत्मसात केले कारण ते श्रद्धेच्या अंतरंगातून लोकात एकरूप झाले. समाज स्वास्थाचेही महत्त्व त्यांनी विशद केले आहे. कुटुंबाचे स्वरूप कसे असावे त्यातील नाते संबंध कसे असावे याचा सूक्ष्म विचार त्यांनी केला आहे. वर्तमान कुटुंब व्यवस्थेत ताणतणाव वाढताना दिसतात. एकत्र कुटुंब प्रणाली जाऊन विभक्त कुटुंब प्रणाली अस्तित्वात आली. त्यातून अनेक प्रश्न निर्माण झाले. राष्ट्रसंतानी या सगळ्या समस्येचे विवेचन त्यावरील उपाय योजन सांगितलेल्या आहेत. राष्ट्रसंत व्यवसायाबाबत विचार करताना म्हणतात

उद्योग यंत्रे ही निर्मावी । परदेशा भीक न मागावी ।।
आपणची करोनी भोगावी । वैभवे सारी ।

वर्तमानात जर भारताची आयात बघितली तर आपली परकीय गंगाजळी कमी होण्यास आयात हाच महत्वपूर्ण घटक होय हे लक्षात येईल. त्याचा परिणाम रूपायावर होतो. त्याचे मूल्य घटत जाते पर्यायाने भाव वाढीस सामोरे जावे लागते. स्वदेशी वस्तुचा वापर स्वदेशात उत्पादन वाढले तर रोजगार वाढेल. भाव वाढ होणार नाही. बेरोजगारीचा प्रश्न कमी होण्यास मदत होईल. असे विविध फायदे स्वदेशीचे आहे. याबाबत त्यावेळेस राष्ट्रसंतानी विचार केला आणि उपाय योजना सुचविल्या दूरदृष्टी असावी तर अशी स्वराज्याचे व सुराज्याचे यथोचित भान ठेऊन ग्रामोन्नतीसाठी तळमळीने झटणारे तुकडोजी महाराज हे खरेखुरे राष्ट्रसंत होते. राष्ट्रसंतानी परखडपणे आपले विचार मांडले आहे. एखादा व्यक्ती जर ग्राम विकासाच्या आड येत असेल तर त्याला समजावून सांगितल्यावरही तो ऐकत नसेल तर काय करावे याविषयी ते म्हणतात

म्हणोनी बहिष्कार, असहकार । करोनी त्याचे तोडावे आधार ।
नाक दाबता तोंड सत्वर । उघडो लागे ।

राष्ट्रसंतानी आपल्या विचारातून मानवी जीवन मूल्यसंवर्धन सांस्कृतिक सामाजिक जीवन, निसर्ग, शेती, पशू अशा सर्वांचा परामर्ष घेतला. त्यांचे विचार कालातीत आहे. जोपर्यंत माणूस आहे. तोपर्यंत मानवी समस्या राहणारचं आणि कोणत्याही काळी त्यावरील उपाय शोधने गरजेचे राहिल. अशा वेळेस राष्ट्रसंतानी मांडलेले विचार त्यांनी दाखवलेला मार्ग एकविसाव्या शतकात निश्चित उपयुक्त राहिल कारण त्यांचे विचार हे वास्तवावर आधारित आहे. मानवी मनातील भावभावनेचा वापर करून त्याचा विकास करणे याचा समाजशास्त्रीय अंगाने विचार केला तर राष्ट्रसंतानी निवडलेला समाज सुधारणेचा मार्ग हा लोकमनाला साद घालणारा आहे. हे कळून येते. तसेच मानवी मनाला कसे वळविता येईल व त्याची शक्ती कशा प्रकारे योग्य मार्गाला लावावी याबाबत त्यांनी केलेले कार्य संशोधनाचा विषय आहे. समुह मानसिकता कशा प्रकारे ओळखावी आणि कशा मार्गाने सामुहिक कार्य करावे याबाबतचा अभ्यास राष्ट्रसंताच्या कार्यातून, विचारातून होऊ शकतो.

संशोधन पध्दती :

ग्रामीण जीवनातील वास्तव याबाबतची माहिती व या माहितीचे सामाजिक, सांस्कृतिक व आर्थिक असे वर्गीकरण करून बदलत जाणारी समाज व्यवस्था त्यात निर्माण होणा-या आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक समस्या व राष्ट्रसंताचे विचार यांची सांगड घातली आहे. म्हणून सदर संशोधनासाठी समाजशास्त्रीय व वर्णनात्मक संशोधन पध्दतीचा वापर करण्यात आलेला आहे.

संशोधन समस्या :

वर्तमान काळातील जागतिकीकरणाच्या या वेगवान जीवनात प्रणालीत ग्रामीण माणूस हा संभ्रमित असलेला दिसतो. आपल्या चांगल्याचे काय आणि वाईटाचे काय याबाबत तो सांशक होत आहे. त्याच्या शेतीचे त्याच्या गावाचे भवितव्य काय हे त्याला कळत नाही अशी संभ्रमित अवस्था वर्तमान माणसाची झालेली आहे. अशी ही समस्या मानवी जीवनाचे भविष्य अंधकारमय करीत आहे. आपल्या जीवनावर आघात करणा-या या समस्येला उत्तर राष्ट्रसंताच्या विचारात निश्चित सापडते. या करीता त्यांच्या वाङ्मयाचा अभ्यास करण्याच्या हेतूने हा विषय घेण्यात आला आहे.

निष्कर्ष :

राष्ट्रसंताचे विचार हे केवळ वारक-या पुरते मर्यादीत न राहता समाजातील खालच्या स्तरापर्यंत पाझरले पाहिजे. त्यांच्या वाङ्मयाचा आजच्या शिक्षण पध्दतीमध्ये समावेश करून उदयाच्या भावी पिढीवर त्यांच्या विचाराचा संस्कार झाल्यास एकविसाव्या शतकात भारत अधिक संपन्न होण्यास वेळ लागणार नाही. भविष्यामध्ये संस्कारयुक्त भारत पाहण्याचा असेल तर राष्ट्रसंताच्या साहित्यातून व्यक्त झालेले समाज सुधारणेचे विचार प्रत्येकाने आत्मसात केल्यास राष्ट्राचा विकास व भावी पिढीची सर्वांगीण उन्नती होणे शक्य होईल. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांनी भारतीय समाज हा काळ्या अंधार कोठडीतून सकाळच्या उजेडाच्या किरणाकडे घेऊन जाणारा विचार प्रवाह रूजविण्याचा प्रयत्न केला. त्याचे फलीत व्हायचे असल्यास त्यांच्या विचारांना आचरणाची गरज आहे.

संदर्भसूची :

1. ग्रामगीता, संपादन, सुदाम सावरकर, श्रीगुरुदेव प्रतिष्ठान, गुरुकुंज आश्रम, विसावी आवृत्ती 2010
2. ग्रामगीता गद्यसार, संपादन, प्रा. पी. जी. कदम, राजीव प्रकाशन नागपूर, प्रथम आवृत्ती 1984
3. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज व्यक्ति आणि वाङ्मय, संपादन, डॉ. अक्षयकुमार काळे, विसा बुक्स नागपूर प्रथम आवृत्ती 2008
4. राष्ट्रसंताची भाषणे - बाबा मोहोड
5. सद्विचार प्रवाह - श्रीसंत तुकडोजी

Publish Research Article International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper, Summary of Research Project, Theses, Books and Book Review for publication, you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed, India

- * International Scientific Journal Consortium
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed, USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Database
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005, Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org